

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกยุค ค.ศ. 2000 จะแตกต่างไปจากทศวรรษอย่างมากมา เนื่องจากจะเป็นการก้าวข้ามไปสู่ยุคใหม่ที่เรียกกันว่า “โลกไร้พรมแดน” และ “ยุคข้อมูลข่าวสาร” การแข่งขันในสังคมโลกจะทำให้แต่ละภูมิภาคมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเทคโนโลยี เป็นการเปลี่ยนแปลงที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ในอดีตการศึกษาไม่มีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม โดยเฉพาะการเตรียมคนเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นภารกิจการศึกษาโดยตรงขณะเดียวกัน ความเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงของโลกก็ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสังคมให้มีความคาดหวังว่า การศึกษามีบทบาทในการเตรียมคนให้พร้อมสำหรับการแข่งขันในสังคมโลก และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงเป็นยุค โลกาภิวัตน์ (globalization) ที่ทั่วโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างกว้างขวางทำให้ทุก ๆ สังคมในโลกต้องปรับเปลี่ยนพัฒนาทุก ๆ ด้านให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงนี้ ในวงการศึกษาก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน โดยทุกประเทศเริ่มจัดการศึกษาให้เป็นจริงจากที่เคยเน้นว่าจะสอนให้ดีได้อย่างไร เปลี่ยนมาเน้นที่ตัวนักเรียนว่าจะสอนอย่างไร ให้เขาสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ ทำให้เห็นว่าในอนาคตต่อไป การศึกษาก็จะมีความยืดหยุ่นมากขึ้น (กรมสามัญศึกษา, 2539 : 23)

ในอนาคตทิศทางการศึกษาของประเทศไทยจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกับการศึกษาระดับนานาชาติโดยผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ และระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจะเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน ด้วยเหตุนี้ผลสำคัญ 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง เป็นการให้ โอกาสการศึกษาที่เท่าเทียมกันแก่ชนทุกหมู่เหล่า ทุกเพศวัย สถานภาพและสภาพร่างกาย ประการที่สองอำนวยความสะดวกทั้งในแง่เวลาและสถานที่ ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ไม่ว่าจะอยู่แห่งหนไหนเวลาใด โดยไม่จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียนเท่านั้น ประการที่สาม การศึกษาทางไกลคุ้มค่ามากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการที่จะต้องก่อสร้างโรงเรียนหนึ่งหลังและจ้างบุคลากรสอน (มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม, 2543)

ระบบการศึกษาทางไกลเป็นระบบที่พัฒนามาจากแนวคิดเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตที่ถือว่าการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการดำรงชีวิต เป็นกระบวนการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (พีระเกษแก้ว, 2538 : 7)

สืบเนื่องจากปีพุทธศักราช 2543 บริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน) ได้รับสัมปทานโครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสื่อสารแห่งชาติของกระทรวงคมนาคมเป็นเวลา 30 ปี (2534 – 2564) ในการนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานดาวเทียมของโครงการอย่างเป็นทางการว่า “ไทยคม” (THAICO) มาจากคำว่า thai communications หรือไทยคมนาคมเพื่อเป็นสัญลักษณ์เชื่อมโยงประเทศไทยกับเทคโนโลยีสื่อสารใหม่บริษัทฯ ประสบความสำเร็จในการจัดส่งดาวเทียมไทยคม ไทยคม2 และ ไทยคม3 เข้าสู่วงโคจรในปีพุทธศักราช 2536, 2537 และ 2540 ตามลำดับ (บริษัท ชิน แชนเทลโลท จำกัด (มหาชน) 2545 ดาวเทียมไทยคมสามารถให้บริการทั้งทางด้านวิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ และการสื่อสารข้อมูลและได้พัฒนาระบบการแพร่ภาพดาวเทียมไปยังผู้ชมทางบ้าน โดยตรง (direct to home : DHT) ทั่วทุกพื้นที่ในประเทศไทยในย่านความถี่ KU – Band

ในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันอังคารที่ 10 สิงหาคม 2536 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบกับข้อเสนอแนะในการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก 6 ปี เป็น 9 ปีของคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเร่งรัดการเรียนต่อในพื้นที่ชนบทห่างไกลและเด็กด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2542 : 13) ดังนั้นการนำเทคโนโลยีการสื่อสารดาวเทียมมาใช้ในรูปแบบการศึกษาในระบบ โรงเรียนเริ่มต้นเมื่อปีพุทธศักราช 2538 รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับโรงเรียนวังไกลกังวลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเฉลิมฉลองการครองสิริราชสมบัติ 50 ปี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเหมาะสมที่จะเป็นฝ่ายแม่ข่ายที่จะเผยแพร่สื่อการศึกษาทางไกลตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ไปสู่โรงเรียนในชนบททั่วทุกแห่งหนในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศไทยเป็นการพระราชทานการศึกษาเพิ่มให้แก่ประชาชน (สถานีวิทยุ อ.ส. พระราชวังดุสิต และธนาคารออมสิน, 2542 : 869)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานเงินห้าสิบล้านบาทที่องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ได้ทูลเกล้าฯ ถวายเป็นทุนประเดิมในการจัดตั้งมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ได้มีหน่วยงานบริษัท ตลอดจนบุคคลทั่วไปเข้าร่วมโดยเสด็จพระราชกุศลจำนวนมากมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ยังได้รับพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณน่านับประการในเรื่องการจัดให้มีเครื่องรับโทรทัศน์ห้องเรียนละ 2 เครื่อง สำหรับห้องเรียนที่มีนักเรียน 40 คนขึ้นไป เพื่อนักเรียนจะ

ได้เห็นการสอนอย่างชัดเจนและตั้งใจ เช่น ทุกชั้นเรียนควรมีเครื่องบันทึกการเรียนการสอนวิชาที่ ยาก เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ เป็นต้น เพื่อนักเรียนจะได้เปิดดูรายละเอียด วิชาต่างๆ ที่จดไม่ทัน หรือไม่เข้าใจ พระราชทานคำแนะนำ เรื่องการจัดแสงสว่างในห้องเรียน ให้ ท่านปรับแสงเพื่อให้ได้เห็นภาพที่ชัดเจน หรือสถานที่ตั้งเครื่องรับโทรทัศน์ ปรับหันมิให้ ภาพสะท้อนในจอภาพ ที่สำคัญที่สุดเรื่องตารางการเรียนการสอนจะได้มีประสิทธิภาพสมบูรณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยังได้ทรงติดตามรายการและทรงแนะนำในการปรับปรุงทั้งด้าน วิชาการและตัวนักเรียน ตลอดจนครูสอนออกอากาศตลอดมา (ขวัญแก้ว วัชโรทัย, 2544)

“โครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม” เป็นโครงการหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการที่ มอบหมายให้กรมสามัญศึกษา ดำเนินการให้โรงเรียนในสังกัดเป็นศูนย์กลางการจัดการเรียน การสอนด้วยระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

วัตถุประสงค์ของโครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 4 ข้อ (มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม, 2540) ดังนี้

1. เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงในคุณภาพ และ มาตรฐานเดียวกัน
2. เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเลือกรับการศึกษที่เหมาะสมกับความสามารถของตน ได้อย่างอิสระ
3. เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาที่เหมาะสมมีประโยชน์ต่อกลุ่ม ประชาชนกลุ่มเป้าหมายทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน
4. เพื่อพัฒนาการศึกษาทางไกลให้เหมาะสมกับการพัฒนาเทคโนโลยี

โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นสถานที่หนึ่งที่เปิดสอนต่อจากระดับประถมศึกษาอีก 6 ปี คือ มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และ มัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี เป็นการจัดการศึกษาระดับกลางที่มุ่ง เชื่อมต่อการศึกษาระดับประถมศึกษา และระดับอุดมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญ ศึกษาเป็นองค์การศึกษา มีเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตาม หลักสูตร โดยได้กำหนดแนวทางในการบริหาร โครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในด้านการ ดำเนินการ 4 ด้านคือ ด้านการเตรียมวางแผนดำเนินงาน ด้านการประเมินผลและด้านการนำผล ประเมินมาปรับปรุง เพื่อให้มีความเท่าเทียมกับ โรงเรียนในเรื่องซึ่งบุคคลสำคัญที่จะทำให้เกิดการ บริหาร โครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียนผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ในฐานะที่ผู้บังคับบัญชาพร้อมกับบุคลากรใน โรงเรียน ที่มีการจัด โครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม จะต้องเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานใน การบริหาร โครงการที่เป็นการเรียนการสอนทางไกลที่จะได้รับผลจึงควรมีรูปแบบที่เหมาะสม ใน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษา การบริหาร โครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและ มาตรฐานของการศึกษาในระดับมัธยมศึกษามากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

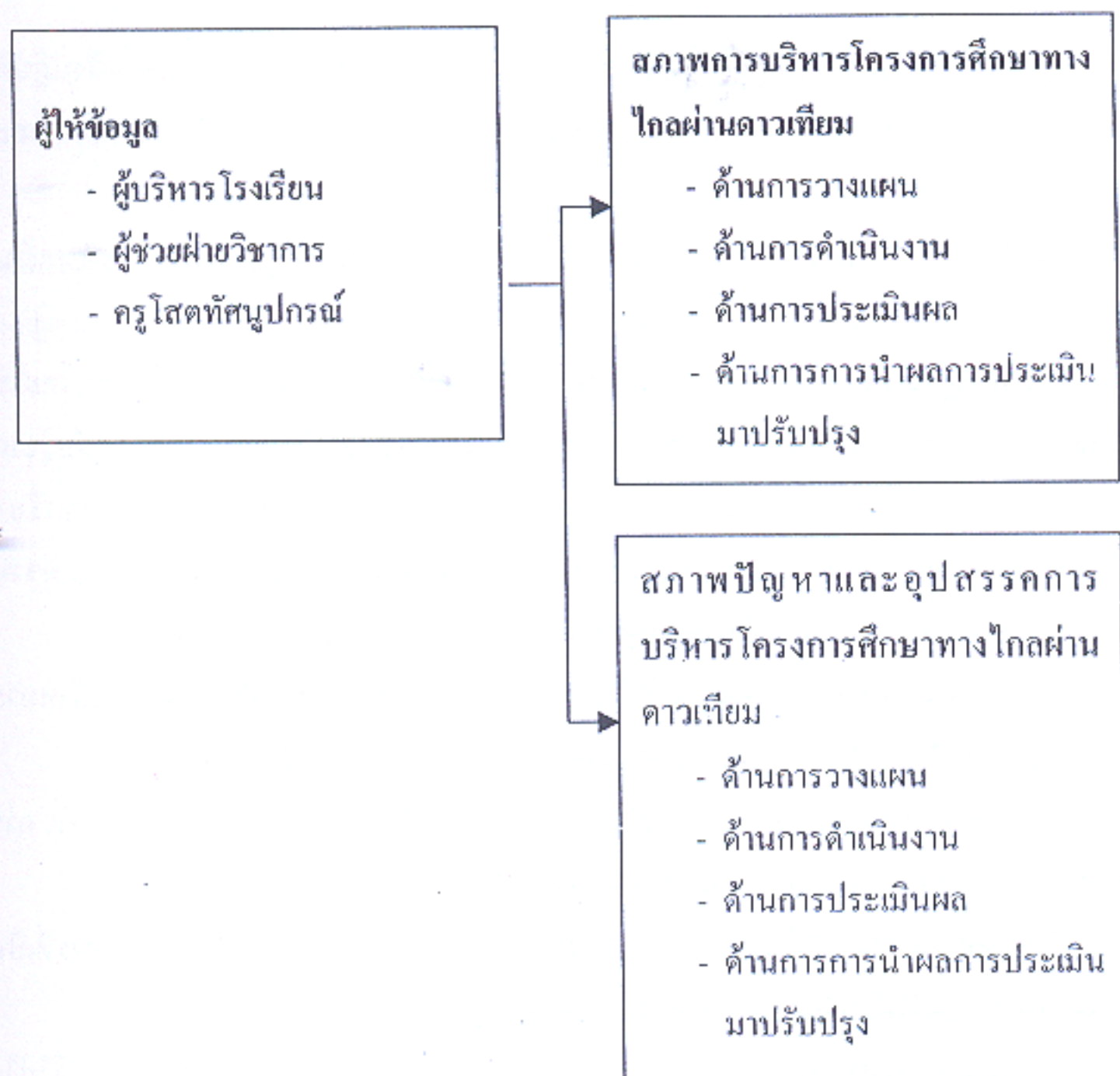
1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหาร โครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมใน โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหาร โครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการบริหาร โครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยศึกษา จากความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และครู ใสตทัศน์ุกรณ์ ใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และ เขต 2
2. การวิจัยครั้งนี้ยึดแนวทางการบริหารคุณภาพ PDCA ตามกรอบแนวคิดของ Edward Deming (วารภัทร ภูเจริญ, 2541 : 45)
  - 2.1 การวางแผนปฏิบัติการ (P)
  - 2.2 การดำเนินการตามแผน (D)
  - 2.3 การตรวจสอบประเมินผล (C)
  - 2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุง (A)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบความคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การบริหารโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม หมายถึง การจัดการวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบประเมินผล และการนำผลการประเมินมาปรับปรุง ในการบริหารงานโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม จากสถานีวิทยุโทรทัศนศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นแม่ข่าย

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง หัวหน้าสถานศึกษาที่มีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการ โรงเรียน
อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และเขต 2

ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษา ซึ่งปฏิบัติ
อยู่ในตำแหน่งวิชาการ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และ
เขต 2

ครูโสตทัศนูปกรณ์ หมายถึง ครูผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในด้าน โสตทัศนูปกรณ์ของโรงเรียนใน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และเขต 2

โสตทัศนูปกรณ์ หมายถึง อุปกรณ์การถ่ายทอดความรู้ เจตนารมณ์จากครูผู้สอน โดยใช้
สื่อการสอนที่เหมาะสมกับแต่ละกิจกรรมของการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนสามารถรับรู้จาก
การเรียนการสอนได้อย่างสูงสุด สื่อการเรียนการสอนอาจเป็นของจริง สิ่งจำลอง เครื่อง
คอมพิวเตอร์ ซึ่งมี โปรแกรมที่เหมาะสม รูปภาพ แผนภูมิ ลูกโลก หนังสือ สิ่งตีพิมพ์ บทความ
กรณีศึกษา ซึ่งสถาบันการศึกษาควรมีโสตทัศนูปกรณ์ที่มีคุณภาพให้ครูมาใช้ได้อย่างเพียงพอ

การวางแผน หมายถึง การคิดและกำหนดทางเลือกว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร เป้าหมาย
อย่างไร และใครเป็นผู้กระทำ เพื่อให้สู่เป้าหมายที่ต้องการ

การดำเนินงาน หมายถึง การปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ การ
อำนวยการ การประสานงาน ควบคุม นิเทศ กำกับ ติดตามงาน

การประเมินผล หมายถึง การระบวนการนิเทศติดตามผลเพื่อให้เข้าใจกระบวนการที่เป็น
อยู่ การตรวจสอบจะทำให้รับรู้สถานการณ์ของงานที่เป็นอยู่

การนำผลการประเมินมาปรับปรุง หมายถึง การแก้ไขปัญหาการตรวจสอบ งานที่ไม่ได้
ตรงเป้าหมายหรือผลงานไม่ได้มาตรฐาน ให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาลักษณะของปัญหาที่พบ

ปัญหาและอุปสรรค หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคของการบริหาร โครงการการศึกษา
ทางไกลผ่านดาวเทียม จากสถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนวังไกลกังวล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลที่ได้ใช้ในการพัฒนาการบริหาร โครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมให้
เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ข้อมูลที่ได้ใช้ในการบรรเทาปัญหาและอุปสรรคในการบริหาร โครงการและ
การพัฒนาการเรียนการสอน